

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Tractatus V. De Sacramentis in genere, & quibusdam in specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

IV.

TRACTATUS V.

DE

SACRAMENTIS IN GENERE, ET QUIBUSDAM IN SPECIE.

SECTIO I.

DE

SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT I.

*Sacramentorum notio, partes, numerus
& Auctor.*

Si quæ christianæ doctrinæ pars Parochorum, & Confessariorum scientiam, ac industriam sibi vindicat, ea certe est, quæ de Sacramentis tractat. Horum quippe accurata notitia efficit, ut Sacerdotes ab illa divini interdicti regula non discedant: *Nolite sanctum dare canibus; neque mittatis margaritas vestras ante porcos (Matth. 7.)*.

Sacramenti generice sumpti non una est notio; relictis variis duas, quas Romanus Catechismus suppetitat, afferre placet. Prima, quæ etiam legis antiquæ symbolis aptari potest, Sacramentum describit invisibilis gratiæ visibile signum, ad nostram justificationem institu-

A a 5 tum

TRAC

tum (a). Altera ad solam christianam legem referuntur, diciturque Sacramentum *rem quamdam sanctitatis subjunctam, quæ ex Dei institutione sanctitatis iustitiæ tum significandæ, tum efficiendæ habet.* Hæcque gratiam sanctificantem efficiendi virtus novæ legis Sacramenta ab antiquis distinguit, quæ sanctitatem per Messiam conferendam significabant, non autem dabant. discernimus duo testamenta (inquit sanctus Augustinus in *Psalm. 73.*) *vetus & novum sunt eadem Sacramenta, nec eadem promittunt eadem tamen pleraque præcepta . . . Videmus quare præcepta eadem; quia secundum hæc Deo servire debemus. Sacramenta non eadem; quia alia sunt Sacramenta dantia salutem, alia promittentia Salvatorem. Sacramenta novi testamenti dant salutem: Sacramenta veteris testamenti promiserunt Salvatorem . . . Mutata sunt Sacramenta facta sunt faciliora, pauciora, breviora, feliciora.* Acriter contra hæc Sacramentorum novæ legis excellentiam moderati rethorici pugnant, quibus Tridentini Patres hæc thema dixerunt, definiens: *Si quis dicent per ipsa novæ legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem esse promissionis ad gratiam consequendam sufficiens anathema sit (Sess. 13. can. 8.).* Plura de hoc, qui dogmata exponunt, Theologi continentur; Moralia versanti illud attigisse sufficiat.

(a) Omnia N. L. Sacramenta triplici titulo rethorice signa sunt: *rememorativa* Passionis dominicæ; *demonstrativa* præsentis gratiæ; *prognostica* futuræ gloriæ.

legem re-
dam fan-
anditatio
ficienda
tem effica-
antiquis
siam con-
dabant
sanctus
novum
m promi-
Videtur
um hanc
adem;
2, alia
s novi
ris tel-
Mutata
ciora,
hanc Sa-
moderat
Pares
quis
pere
idem
m suffi-
Plura
logi con-
e suffici-
Om-
titulo re-
is domi-
ognostia

Omnia novæ legis Sacramenta, prout in Concilio Florentino & Tridentino est definitum, rebus quasi materia, & verbis quasi forma consistunt; unde & sanctus Augustinus ait: *Accedit verbum ad elementum & fit Sacramentum* (Tract. 1. in Joan.) (a). Duo præprimis circa has Sacramenti partes observare minister debet, 1. ut quantum fieri potest, omnis evitetur sive materiæ sive formæ mutatio: 2. ut vel physica, vel moralis earundem procuretur simultas, ac ratio.

Qui studio vel cupabili ex negligentia levem in materia, vel forma mutationem admittit, grave aut leve peccatum committit, ut Sacramenti sic confecti adhuc valor subsistat; qui vero valde notabilem, seu, ut vocant, substantialem mutationem faciunt, Sacramentum non conficiunt, & gravem non minus Christo, a cujus institutione recedunt; quam proximo, quem temere Sacramento defraudant, injuriam inferunt.

Substantialis materiæ mutatio contingit, si alia specie res adhibeatur, uti pro aqua vinum in Baptismo, aut pro vino aqua in Eucharistia: Forma vero substantialiter mutata censetur, si verbo-

(a) Materiæ nomine hic non solum res sed etiam actiones sensibiles, uti ablutio, unctio &c.; & formæ vocabulo nædum verba, sed & alia signa verbis æquivalentia intelligenda veniunt: hinc nata est distinctio in materiam remotam, circa quam ministri versatur actio, uti aqua in Baptismo: & proximam, quæ in ipsa materiæ remotæ applicatione consistit, uti ablutio, chrysmatio &c.

verborum sensus ex quadam addita vel dempta voce alius resultet, ac hucusque in Ecclesia legitur: unde qui in nomine Christi baptizare aut aliis insertis verbis formam corrumpere invalide ministraret, & totum, quod per se sub præscriptis verbis repetere teneretur.

Materia, quam aliqui Doctores aptam, & aptam alii asserunt, dubia est; cui non urgente necessitate superaddi forma potest. Circa Sacramentorum confectionem namque probabilitas, sed securitas est attendenda; ne opinionum vento, quæ a Sacramentis perditæ animarum salus est committenda (a).

Emergente necessitatis casu, quo materia dubia contentus esse minister deberet, non absolute sed conditionate pronuncianda est forma. Ante sæculum octavum hujus formæ vel nulla, vel obscura solum deprehenduntur vestigia; ea tamen adhibitam passim fuisse fundate præsumitur. Expressa formæ conditionatæ mentio in capitulationibus Caroli Magni facta legitur in historia sæculi noni. Formæ conditionalis etiam Alexander III. anno 1175. circa Baptismum expressè probavit, atque decrevit: *De quibus dubium est, an baptizati fuerunt, baptizentur his vestibus*

(a) Non est illicitum in Sacramentis consiciendis pro opinione probabilem de valore Sacramenti, tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi; hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis sacerdotalis, aut episcopalis. Est prima inter damnatas ab Innocentio XI.

ramissis: *Si baptizatus es non ego te baptizo; sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine &c.* (Cap. de quibus. De Baptismo.)
Post Tridentini Concilii promulgationem n̄dum Baptismo, sed aliis quoque in Sacramentis adhiberi hæc formula c̄pit, quoties nempe eadem, in Baptismo, occurrit ratio (a).

Septem

(a) Casus in quibus sub conditione pronunciari, aut repeti forma potest, potiores sunt sequentes.
1. Si in Sacramentis, absolute ad salutem necessariis (qualia sunt Baptismus & p̄nitentia) materia solummodo dubia adsit, certamque expectare damnosum proximo foret. 2. Si prudens dubium de valore Sacramenti, aut pronuntiatione prioris formæ in ministro suboriatur. Dixi prudens dubium; nam qui temere ex quovis levi scrupulo super eandem materiam conditionate formam repeteret, grave sacrilegium committeret, quia deficiente prudente dubio, vix adhuc serio & vere dici potest: *Si non es baptizatus, ego te &c.* sed potius: *sive sis, sive non sis baptizatus, ego te &c.* sicque conditio pro non adjecta haberetur, & forma absolute repeteretur.
3. Si prudenter dubitetur de capacitate, vel intentione subjecti; aut si suscepti semel Sacramenti, e. g. Baptismi omnino incerta ac mere conjecturalia habeantur signa. Hic tamen duplex conditio rite est distingenda; una futurum respiciens, uti: *Si occasionem proximam dimittes, ego te absolvo: si sis perseveraturus in fide, ego te baptizo &c.* altera pr̄teritum aut pr̄sens attingens, uti omnes supra adductæ. Hæc de pr̄senti &c. conditio Sacramentis valorem conciliat: numquam illa de futuro; quia nunc, uti suppono, Sacramentum non intenditur; eo autem, quo conditio adimplebitur, tempore jam dudum sacramentalis transit actio.

Septem gratiæ ac salutis symbola in Christi Ecclesia omnibus retro sæculis fuerunt agnita. *Expressum* quidem Sacramentorum numerum nec in Scripturis, nec in primævis Conciliis aut Patribus invenimus, res tamen numeratam jam nascens Ecclesia credidit, omnesque, qui vel unum ex septem negarunt, seu novatores ac hæreticos esse detestata, prout Bellarminus alique Scholastici fuisse ostendunt. Pulchram hujus numeri rationem sanctus Thomas assignat analogia a carnali hominis generatione & vita ad spiritualem ducta (3. part. Q. 65. art. 1.). Tridentina Synodus non minus eos, qui septem esse Sacramenta negant, quam qui omnia inter se æqualia affirmant, anathemate ferit (Sess. can. 3.). Spectata necessitate respectu peccatorum potior est Baptismus; respectu adultorum post Baptisma lapsorum pœnitentia: absque ordine Ecclesiæ regimen, & secluso Matrimonio fidelis populus deficeret. Præ omnibus suis intrinseca dignitate Eucharistia eminet, quia ipsam Christum Dominum, Sacramentorum principium & finem, continet.

Ex varia Sacramentorum consideratione triplex in scholis eorundem divisiones sunt notanda. Alia siquidem dicuntur Sacramenta *mortuorum*, quæ causant gratiam primam, ut Baptismus, Pœnitentia; alia *vivorum*, quæ gratiam secundam, seu augmentum gratiæ conferunt, ut Eucharistia & quatuor reliqua. Alia sunt Sacramenta, quæ reiterari non possunt; quia characterem imprimunt, uti Baptismus, Confirmatio

Ordo: alia quæ iterari queunt, nihilque præter gratiam animæ imprimunt, uti quatuor residua. Unum denique in re permanente consistit, videlicet Eucharistia; alia omnia cum actione transeunt, utut gratiam vel characterem tantquam effectus in anima relinquunt.

Omnes has salutis venas nobis Christus aperuit. Hominem per sensibilia lapsam, per sensibilia remedia erigere divina Sapientia voluit, ut sensibilibus assuetus ritus quosdam haberet, quos assumeret, religiosos; alios econtra respiceret superstitiosos. Fuere, qui Christum mediatorum solummodo Sacramentorum quorundam auctorem dixerunt; at inapte: Sacramenti enim institutor nãdum materiam determinat, sed eadem quoque gratiam causandi virtutem confert, quod non meri hominis, sed Dei incarnati erat officium. Sicut æterna salus, ita & salutis remedia a Deo pendent. *Auctor Sacramentorum* (inquit sanctus Ambrosius *lib. 4. de Sacram. c. 4.*) *quis est, nisi Dominus Iesus?* Et Tridentinum omnia novæ legis Sacramenta a Christo instituta definit (*Sess. 7. can. 1.*) absque omni restrictione; nova proin ac vana est illa in mediatam & immediatam institutionem distinctio.

CAPUT II.

Sacramentorum Minister quis & qualis esse debeat.

Solus homo viator, isque Sacerdos ordinarius Sacramentorum est minister. Omnibus proin laicis quævis Sacramenta conficiendi potestatem restat.

testatem competere Lutherus, Calvinus, alii
 tum novi, tum antiqui hæretici contenderunt
 quibus semper orthodoxa sese Ecclesia opposuit
 Christi institutioni nixa, qui ex pluribus docu-
 cium elegit, quos sancto Paulo teste Mysteriorum
 Dei dispensatores esse voluit. Ipse (ait idem
 Apostolus *Ephes. 4.*) dedit quosdam quidem
 Apostolos, quosdam autem Prophetas . . . alios
 autem Pastores, & Doctores, ad consummationem
 nem Sanctorum in opus ministerii, in edificatio-
 nem corporis Christi. Attamen Baptisimum ne-
 vulis summe necessarium dum necessitas erigit,
 a quovis laico, etiam fœmina, conferri potest
 continua in Ecclesia praxis docet.

Duo præcipue attendere Sacramentorum Mi-
 nister tenetur, 1. ut administret valide, 2. ut
 administret licite.

Valide Sacramenta administrantur, si præ-
 scriptæ & usitatæ in Ecclesia materiæ & formæ
 adhibentur; si serio, ac religiose seu cum inten-
 tione faciendi, quod facit Ecclesia, sacramen-
 talis actio ponatur; si ille, cui Sacramentum
 usu consistens confertur, hoc suscipere inten-
 dat, aut saltem non reluctetur; positiva con-
 suscipientis reluctancia, aut mimica confertio
 simulatio, cætera licet adessent, invalidum
 nullum Sacramentum redderent; quia saltem
 remedia sicut nemini obtrudi, ita & religiose
 saltem exterius, conferri Salvator ordinavit, quæ
 que agendi modum ipsa rei, quæ geritur, ex
 vitas exigit. De Ministri intentione multa
 titia quidam Theologi vulgaverunt; alii ut
 Go

rorum acuerent diligentiam, alii ut nimiam a fidelibus abigerent circa Sacramenta anxietatem (a). At utrique huic incommodo absque ambagibus obviatur. Si enim de Sacramento *conficiendo*, quæstio moveatur; ut vel actualem vel virtualem saltem generalem faciendi, quod facit Ecclesia, intentionem habeat, conari minister debet: si vero de Sacramento *confecto* scrupulus in nonnullis oriatur, externa & seria positione, ac prudenti de sinceritate Ministeri præsumptione ut scrupulum, propellant, anxii sunt admonendi. *Minister Sacramenti* (inquit sanctus Thomas 3. Part. Quæst. 64. art. 8.) *agit in persona totius Ecclesiæ, cujus est minister; in verbis autem, quæ profert, exprimitur intentio Ecclesiæ, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi contrarium exterius exprimat ex parte ministri vel recipientis Sacramentum.*

Præ-

(a) Ab intentione interna serio ponendi actionem in Ecclesia sacram Sacramenti valorem pendere tenent Card. Gotti, Bellarmin, Billuart &c. & alii plures: Intentione externa, seu exteriori seria actionis positione contenti sunt Catharinus, Natalis Alex., Drouvenius, Genettus, Serrius, Gervasio &c. pluresque Recentiores, quibus tamen multum negotii facessit propositio ab Alexandro VIII, 1690. damnata, quæ talis est: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit, non intendendo facere, quod facit Ecclesia.* Est num. 28.

Præter ea, quæ modo recensuimus, ad Sacramenti valorem Donatistæ adhuc ministri præterea rem requirebant; sanctus Cyprianus alique Africæ & Orientis Episcopi fidem necessariam in contentione asserunt, omnesque ab hæreticis baptizatos, ad Ecclesiam redeuntibus rebaptizatos. At illos sanctus Augustinus pluribus libris contravit; hos Stephanus Papa repressit, præcipitque, ut si quis a quacumque hæresi (legitimam materiam & formam adhibente) venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur ad penitentiam. Inscritpta fert S. Cyprianus Epistola 74. ad Pompejanum Stephani decreto subsequente Concilia fulcrum esse, & quidem iuste; Christus enim est, qui baptizat: ipsi principalis potestas; Sacerdotibus ministerialis competit. *Quid tibi (ait sanctus Augustinus Tract. 5. in Joan.) facit minister, ubi bonus est Dominus?*

Licite Sacramenta administrantur, si jura Ecclesiæ præscriptum exterior fiat ritus, & interior animæ status sancto huic ministerio non repugnet. Sancta digne, ac sancte tractanda est ipsum, quod nobis Deus indidit, rationis lumen suggerit. Ministros sui similes Dominus desiderat; unde in Scriptura Sacerdotes hortatur. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum (Levit. 19.); Et: Mundamini, qui fertis calceamenta Domini (Isa. 43.). In hæc verba sanctus Gregorius Magnus ita scribit: Necessè est, ut esse munda studeat manus, quæ diluere sortis operatur, ne tactu quæque deterius inquinet.

namque est: *Mundamini, qui fertis vasa Domini* (lib. 1. Epist. 24. nunc 25.). Plures in Decreto Canones leguntur, qui viris ecclesiasticis gravem, quam de malo ministerio Deo sint reddituri, rationem inculcant. Eorumdum selectio quo frequentior, eo utilior Parochis fiet.

Illi proin Ministri, qui peccati gravis sibi sunt conscii, antequam Sacramentum administrent, contritione possibili expiare noxam debent, quod si negligant, novo sacrilegii reatu innectuntur. Confessionem sacramentalem Eucharistiæ confectio ab eo, qui graviter deliquit, necessario præmittendam esse ex illis Apostoli verbis: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, Tridentinum Concilium subinfert, quantumvis quis sibi contritus videatur. Ulterius addens: Sacerdos si necessitate urgente (dum nempe copia Confessarii non fuit) absque prævia confessione celebraverit, quam primum confiteatur* (Sess. 13. cap. 7.). Nudum consilium non præceptum hæc verbis *quam primum &c.* contineri novi quidam Casuistæ sunt commenti; quibus tamen sanior Doctorum pars, ac ipse textus resistit (a).

CAPUT

(a) Duas istas circa hoc punctum propositiones Alexander VII. damnavit: *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortalis confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum.* Num. 38. Item: *Illæ particula quamprimum intelligitur, dum Sacerdos suo tempore confitebitur.* Est num. 39. Neque

CAPUT III.

Sacramentorum subjectum, ejusque dispositio expenditur.

Quivis homo, quamdiu viatorem agit, sacramentorum est subjectum; non tantum omnis omnium. Divina Sapientia spiritibus vitæ subsidia, prout supra (pag. 382.) notavimus, temporalium instar diversis statibus diversimodè accommodavit. Spiritualis regenerationis, fortationis, & nutritionis Sacramenta pro omnibus: Sanationis, & absterfionis signacula pro lapsis: Matrimonium pro humanæ stirpis propagatoribus: Ordinem pro Ecclesiæ Ministris & Rectoribus destinavit: unde non minus horum quam illorum consideratione stupefactus homo exclamare cum Psalte regio potest: *Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscit* (Psal. 138.).

Duo præcipue in Sacramentorum subjecti requisita desiderantur, videlicet intentio, &

---

ad sacrilegium, vel aliud quodvis grave damnum evitandum liceret Sacramentum simulare; sed enim quis verbis & rebis a Christo institutis uteretur, ac gravem in eundem irreverentiam committeret, simulque in re gravi mentitur aliquid intus tenens, ac verbis exprimit. Innocentius XI. hanc numero 29. damnavit propositionem: *Urgens metus gravis est iusta causa Sacramentorum administrationem simulandi.* Propter easdem rationes graviter quoque ille peccat qui Sacramenti susceptionem simulat; utut ignorantia &c. quandoque minuere malitiam possit.

dispositio: illa prior, uti paullo ante diximus,
 plerumque ad *validam*: posterior ad *utilem*,
 seu fructuosam cujuscumque Sacramenti susceptio-
 nem requiritur. Adulto repugnanti nullum
 (sola Eucharistia excepta) valide Sacramentum
 confertur. Modo humano, ac libere sua Sacra-
 menta suscipi Christus voluit, nec nisi volentibus
 salutis subsidia conferri. Unde Innocentius III.
 ab eo, qui *penitus contradicit nec rem, nec cha-
 racterem Sacramenti suscipi* definiit (Cap. *Ma-
 jores de Baptis.*). Aegrotos quoque sensibus
 destitutos, nisi antea Baptismum, aut absolutio-
 nem petierint, baptizare vel absolvere Concilia
 Carthaginense III. & Arausicanum I. prohibue-
 re. Nec tamen expressa adeo sive formalis, sive
 virtualis, qualis in ministro requiritur; etiam
 in recipiente intentio est necessaria; *habitualis*,
 aut *interpretativa*, quæ ex christiana vita, aliis-
 que circumstantiis colligitur, sæpe debet suffice-
 re. Hinc subitaneo, ac læthali morbo oppres-
 sis, nisi publici fuerint peccatores, conditiona-
 ta saltem absolutio, Eucharistia, & extrema Un-
 ctio conferuntur, utut ea expresse antea non
 petierint. Pœnitentiæ Sacramentum, cum do-
 lorosam peccatoris confessionem pro materia
 habeat, integre sine pœnitentis libera consensione
 confici nequit. Idem de Matrimonio est tenen-
 dum; gravia enim illius onera expresso solum, ac
 liberrimo consensu suscipere oportet.

Dispositio, quæ Sacramenti fructum pro-
 moveat, non eadem pro omnibus Sacramentis
 est necessaria: alia Sacramentis mortuorum, alia

vivorum Sacramentis competit. Ad Baptismum aut Pœnitentiam accedentes, attritione saltem contritione imperfecta, infra explicanda, commissa prius peccata retractare tenentur, ut supereminente Sacramenti virtute contriti ex attritis inique atque justificationis gratiam accipiant. Cum autem rem attritio in fide, & spe fundetur, virtutum harum exercitium Baptismi, & Pœnitentiæ susceptioni præmittere oportet. Quod si præcedens contritio perfecta adeo sit, ut charitativæ amicabilis gradum attingat, Baptismus vel Pœnitentia postea suscepta jam non gratiam perimit (utpote quam jam præcedens contritio inducit) sed secundam seu augmentum gratiæ causat, quia hoc subiecti præsens & accidentaria dispositio.

Ut residua quinque Sacramenta quis fructuose suscipiat, status gratiæ requiritur; hinc quædam Sacramenta vivorum sunt dicta, quia habent vitalis gratiæ vitam in subiecto supponunt, ut easque gratiæ vires ad certum quemdam finem animæ conferunt. Nemo proin gravi peccato pollutus ad ista accedere Sacramenta potest, contrarium qui attentat, grande sacrilegium perpetrat; quia rem sacram indignus accipit. Cum autem nemo, sitne in gratiæ statu, scire queat, cuiuslibet Sacramenti susceptioni contritionem præmittere tutius erit, & salubrius. Optima quævis Sacramenta dispositio ex ipsa sacramentali confessione rite peracta fluit, quam quædam Eucharistiæ confectiõni & sumptioni præmittenda, ubi peccati gravis scientia, aut præter-

occurrit dubium, expresse Ecclesia præcepit, in aliorum quoque susceptione Sacramentorum eandem praxim fideles, præsertim pii, ac timorati observant.

Præter hanc quam modo exposuimus dispositionem, quæ quasi negativa & habitualis est, adhuc alia, ut Sacramenta uberius fructificent, positiva & actualis requiritur. Hæc in devotione cum externa, tum interna consistit, variisque virtutum, ac præprimis Fidei, Spei, & Caritatis actibus perficitur. Hanc libri pii, sacra meditatio, ac frequens de divinis sermonizatio docent.

SECTIO II.

DE

BAPTISMO ET CONFIRMATIONE.

CAPUT I.

Baptismi notio, materia, forma, minister.

Baptismus juxta Catechismum Romanum est regenerationis Sacramentum per aquam in verbo. Huic ea, quam sanctus Thomas tradit, definitio consentit, quæ Baptismum describit, quod sit exterior corporis ablutio sub præscripta verborum forma. Tria igitur præter communitia, de quibus supra (pag. 384.), adhuc specialia

B b 4

cialia

Quæst. 66. art. 7.). Jam una, jamque trina sebat immersio; hodie plerisque in latinis Ecclesiis, illa abrogata, trina infusio in Ritualibus præscribitur, quibus se accomodare Clerici dicecesani tenentur.

Quanam corporis pars Baptismi aqua sit abluenda non omnes conveniunt. Capitis ablutionem sufficere omnes fatentur: de pectore muti idem affirmant, de reliquis partibus diversi diversa proferunt. Quia (ait sanctus Thomas 3. Part. Q. 68. art. 11.) *tamen in nulla exteriorum partium integritas vitæ ita consistit, sicut in capite, videtur quibusdam, quod propter dubium quacumque alia parte corporis abluta puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, ego te &c.* Hocque tamquam rutilius, ut in praxi observent, suæ Diceceseos Parochis sanctus Carolus Borromæus injoinxit, quem passim plures alii sunt secuti.

Baptismi forma hisce concipitur verbis: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Hanc namque ipse Baptismatis Auctor Christus præscripsit, dum suos ad prædicandum, & baptizandum discipulos misit (Matth. 28.), eamque necessario retinendam esse perperua traditio docet. Expressa, ac distincta trium in una divina natura Personarum mentio adeo hic necessaria est, ut ea ommissa, vel confusaneæ facta irritus baptismus fieret. Naturæ unitas per *in Nomine*, Personarum distinctio copulativa *Patris & Filii & Spiritus sancti* professione exprimitur. Si quis ex ruditate, mente tamen catholica prætermisso & for-

mam proferret: *Ego baptizo te in nomine Patris, Filii, Spiritus sancti*, probabilius vult baptizaret, quamvis propter quorundam Theologorum contrariam opinionem conditionate baptismi repetitioni foret locus. Qui puerum aqua perfundens solummodo diceret: *In nomine Patris &c.* omissis iis, quæ præcedunt, *Ego te baptizo*; Sacramentum non conficeretur, quia illa verba sola generalia nimis sunt, et sacramentalem actionem sufficienter significarent (a). Non tamen eadem omnium, quæ præcedunt, verborum est necessitas. Pronomen *Ego* absque substantiali formæ corruptione omittitur, secus vero pronomen *te*. Quod quis verbo activo in passivum transmutato diceret: *Baptizaris a me in nomine &c.* non baptizaret; quia ista forma parum aut nihil illa differret Græcorum. Formam sic prolatam *Ego te baptizo in nomine Patris, ego te baptizo in nomine Filii, ego te baptizo in nomine Spiritus sancti*, quidam Doctores, quibus hæc obiectum interpolata videtur, invalidam, aut ambiguum; alii validam ac certo ratam censent. Hisque Stephani II. assistit auctoritas, qui legitimum sub hac forma: *In nomine Patris mergo, in nomine Filii mergo &c.* collatum, absolute validum, ac ratum habuit.

Ministerium Baptismi minus solemne queritur, ubi ber homo, etiam Judæus, & Gentilis, magis

(a) Alexander VIII. anno 1690. istam reprobatam Thesin: *Valeat aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris &c. praterquam illis, Ego te baptizo.* Num. 27.

& feminae, si necessitas instet, subire possunt. Si obstetrix adsit, huic praerudi viro baptizandi munus est committendum; quia haec praerudis circa substantialem Baptismi ritum instructa esse oportet. Quapropter (monet Rituale Romanum) curare debet Parochus, ut fideles, praesertim obstetrices rectum baptizandi ritum probe teneant, & servent. Extra necessitatis casum Baptismatis administrandi potestas de jure Parochis competit, qui tamen alteri cuicumque Presbytero munus hoc committere possuat, non tamen adeo facile debent, nisi de ejusmodi Sacerdotis scientia, & probitate aliunde sint certi. Ubi Parocho, legitime impedito, Sacerdos alius deficit, praesenti Diacono solemnis Baptismi ritus erit committendus, quem hic superpelliceo & stola transversa indutus conferre vi suae ordinationis potest. Quodsi Parocho legitime non impedito, aut praesente Presbytero aut absque commissione Baptismum solemnem Diaconus administraret, graviter delinqueret, fieretque irregularis, quia actum exerceret ordinis, quem non habet; cum non arbitrariam & ordinariam, sed extraordinariam baptizandi potestatem ordinatus acceperit. Unde Hormisda Papa decrevit: Si quis baptizaverit, aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem ab Ecclesia, & numquam ordinetur (Cap. *Si quis de Cler. non ord.*). Alia, circa Baptismi ritum observanda Ritualia sat, superque explicant, quae proin legere, ac ne per oblivionem aliquid negligatur, saepius relegere Parochi debent.

CAPUT

CAPUT II.

Baptismi Necessitas, Subjectum, & Patrimi.

Baptismi necessitatem Christus docuit, cum Nicodemum dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei (Joan. 3.)*. Universalis hæc lex, omnesque concernit. Non est aliud quoddam in novi Testamenti libris infantibus remedium legitur, utut adultis Baptismi aquæ deest occasio, Baptismo sanguinis (qui in perfecta contritione, ac animæ quævis Dei præcepta adimplenda præparata consistit); aut Baptismo sanguinis (qui mortis ex Dei dilectione perpessus perficitur) salutem æternam consequi possunt; qui enim dixit: *Qui renatus fuerit &c.*; etiam dixit: *Si quis diligit me diligenter a Patre, & Si impierit non erit penitentiam ab omnibus peccatis suis, operatus est . . . omnium iniquitatum ejus, operatus est, non recordabor (Isa. 28.)*. qui jussit: *Baptizate omnes &c.* etiam docuit: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo (Matth. 10.)* &: *Qui perdiderit animam suam propter me, invenient eam (Matth. 16.)*. Hinc est quod tria a Doctoribus Baptismata distinguuntur, videlicet *Fluminis, Fluminis, & Sanguinis*. Hoc primum tantum Sacramenti rationem habet, secundum & tertium illius vicem suppleunt, aquæ gratiæ effectum inducunt.

Non igitur diu differri, sed quam primum commode fieri potest; parvulis conferri Baptismus debet, ne inopinata morte rapti aliorum ignavia a cœlesti hæreditate excidant. Utque hanc debitam suis parvulis curam parentes impendant, Parochi invigilare, eosque sæpius suæ obligationis admonere in concionibus tenentur (a).

Antequam infans Baptismi lavacro renascatur, natus sit oportet. *Non video* (inquit sanctus Augustinus *Epist. 57. nunc. 157. ad Dardanium*), *quomodo ædificentur homines in domum Dei ad habendum in se inhabitantem Deum, nisi cum fuerint renati, quod non possunt esse, antequam nati.* Et infra quorundam responsionem confutans ait: *Si igitur homo regenerari per gratiam Spiritus in utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci; renascitur ergo antequam nascitur, quod fieri nullo modo potest.* Idem sanctus Thomas docet, aitque: *Corpus infantis antequam nascatur ex utero, non potest aliquo modo abluï aqua; nisi forte dicatur, quod ablutio baptismalis, qua corpus matris lavatur, ad filium in ventre existentem perveniat, sed hoc esse non potest,*

(a) Parochus si matris æque ac neonati infantis instare mortem advertat, matre breviter ad eliciendam contritionem admonita, baptizare parvulum debet. Quodsi obstetrix, vel alia, quæ essentiali Baptismi ritum callet, persona adfit, huic pueri Baptismum committere, ipse vero matrem consententem audire, ac vere dolentem absolvi tenetur; hacque methodo utriusque ovi-
culæ salutem promovabit optimus Pastor.

potest, tum quia anima pueri, ad cuius similitudinem ordinatur Baptismus distincta est ab anima matris; tum quia corpus pueri animati iam formatum, & per consequens a corpore matris distinctum; & ideo Baptismus, quo mater baptizatur non redundat in prolem in utero matris existentem (3. Part. Q. 68. art. 11.) (a). Non tamen perfecta, ac totalis semper natura requiritur. Si mater in partu laboret, & infantis caput emineat, absolute baptizari debet, si pes, vel manus, saltem sub conditione ablutio est facienda, ut quantum fieri potest innocenti provideatur. Ita Rituale romanum præscribit, & praxis observat (b).

Quemadmodum natus, ita & vivus Baptismus tempore infans esse debet, nec cadaveris ablutio animæ quidquam prodest quia sicut spiritalis nativitas corporalem, ita vita supernaturalis

(a) Baptismum prægnanti matri collatum filio nihil prodesse Doctores omnes tenent; alii tamen adhuc in utero matris reclusum quorundam instrumentorum adminiculo baptismali aqua rite valide posse multi insignes Auctores, præsertim recentiores, tenent. Horumque auctoritas in casu tem commodi affert, ut in casu necessitate (pro quo sicut materia probabilis aut dubia, & subjectum dubium sufficit) infans in utero materno licite sub conditione possit baptizari. Id quod vel ipsi sententiæ contrariæ Patrum mittunt.

(b) Eo in casu, quo infans absque Baptismo mortuus, vel certo moriturus, non improbandam, sed summe commendandam esse devotio

naturalem supponit. Hinc ubi dubia vitæ signa
 notantur, conditionate solum Baptisma est con-
 ferendum (a). Quodsi vitæ signa sint certa,
 solumque de rationali vita & anima, prout in
 monstris affolet, dubium oriatur, istæ servandæ
 sunt regulæ. 1. Si monstrum ab humana figu-
 ra

nem parentum, fervidis orationibus, ac piis
 operibus Deum interpellantium. ut infantem vel
 ad Baptismum perducatur, vel extrasacramentali-
 ter sufficet, P. Amort (Theol. Mor. Tom. 2.
 Tr. 9. §. 3. ad Q. 14.) docet, hancque suam
 opinionem tum paritativa veteris legis inductio-
 ne, tum S. Bonaventuræ, Gersonii, Serræ alio-
 rumque Doctorum auctoritate munit. Vide si
 lubet.

(a) Abusum illum, quo infantuli in utero materno
 suffocati, vel post partum statim absque Baptismo
 mortui, ad Taumatargas imagines deferuntur,
 ibique subrubeum præferentes colorem, oculi
 alterutrius motum, aut per naves halitum mit-
 tentes baptizantur, Lingonenses Synodi annis
 1452, & 1455. tamquam superstitiosum ac per-
 niciosum reprobarunt. Sacra quoque Congrega-
 tio S. Officii Romæ iteratis responsis istam pra-
 xim abolendam esse censuit, sic enim anno 1729
 d. 27. Aprilis ad Em. Card. de Schönborn re-
 scripsit: *Impedire curet abusum Baptismatis in-
 fantium mortuorum, & vita naturali, aut mira-
 culosa carentium, cum, ut vivi censeantur, requira-
 tur, ut dent signa certa & indubitata certitudina-
 liter reviviscentiam denotantia.* P. Amort hoc
 Rescriptum de infantibus certo ac indubitato
 mortuis intelligendum esse putat, illos vero par-
 vulos, de quorum morte per signa indubitata
 non constat, si unde unde signa latentis adhuc
 vitæ appareant, sub conditione hæc: *Si adhuc
 vivis.*

ra in partibus minus principalibus deficiat, absolute est baptizandum. 2. Si in parte principali; uti capite vel pectore ab humana forma defleat, baptizari sub conditione debet, *homo, ego &c.* 3. Si majore ex parte degeneret, ita, ut nec caput, nec pectus humanam habeat, nec quidquam humani suis in actibus præferat, subjectum Baptismi capax non est. 4. Si constet de monstro, quod homo sit, solumque sitne unus vel plures, dubitetur, in eodem sub duplici capite sit unum pectus, unum caput absolute, alteri conditionate Baptismus est habendus. Si vero sub uno capite duo sint pectora, juxta multos, unum absolute, alterum conditionate est baptizandum; si desuper duo capita, duoque pectora & alia duplicia

vivis, ego te &c. baptizari posse existimat. Porro ejusmodi infantulorum ad imagines Tamarugas deportatio merito improbat. 1. Quia sæpe *superstitiosa* ex parte parentum aut aliorum, qui varia vana admiscunt, quibus parvuli salutem infallibiliter obtinendam credunt. 2. Quia admodum *perniciosa* infantibus; hi enim non semper, prout vulgo apparent, sunt mortui, sed quemadmodum alii in aere, vel sub suffocati, nulla exterius vitæ signa produnt, ab hac tamen prodituri, si statim ea, quæ ars medica, præsertim hodierna, celebrat, remedia applicarentur. Hinc dum infantuli angustis stulis inclusi ad locum valde distantem deferuntur, frigori &c. exponuntur, eorum utcumque superstes vita non potest non deficere, si vitæ loco tristis eisdem procuratur mors; superveniens Baptismus illis quidquam proderit. Vid, *Amort loc. cit. Quæst. XI. & XII.*

creti hominis signa cernantur, utrique absolute & distincte applicari Baptismus debet.

Infidelium pueri invitis parentibus illicitè baptizantur, eoquod vel Sacramento, vel parentibus gravis injuria inferretur; Sacramento quidem, si ejusmodi puer parentibus relictus, eorundem errorem sequeretur; parentibus vero, si filius vi abstractus eorum educationi, & paternæ, quam illis natura tribuit, potestati perpetuo subduceretur. Certe non violentiis suam fidem propagari Christus voluit, hinc suis Apostolis dixit: *Euntes docete*; non vero: *Euntes cogite, rapite &c.* Quodsi tamen cujusdam Judæi &c. filius discretionis annum adeptus libere Baptismum peteret, præmissa instructione hic illi conferri posset, dummodo paternam relinquere domum, & apostasiæ fugere pericula promittat, ne Christi character, quem in Baptismate accipit, sacrilega obliteretur profanatione.

Qui semel rite sunt baptizati, denuo baptizari non possunt, licet qui eos primo baptizavit, hæreticus fuisset. Acre de hac re sæculo tertio inter S. Stephanum Papam, & S. Cyprianum Carthaginensem Episcopum fuit dissidium. Rebaptizandos omnes qui de quacumque hæresi ad Ecclesiam veniant, Cyprianus voluit; nihil innovandum esse, sed manus solummodo illis imponendas Stephanus decrevit, cujus sententiæ Transmarinum quoddam Concilium Augustino teste subscripsit, & usque modo eam observat Ecclesia, quæ & nuper Anabaptistis

anathema dixit, eoquod omnes ad annos dis-
tinctionis venientes iterum baptizandos impie
matizarint (Trid. Sess. 7. can. 13. de Baptiz.)

Qui infantem, dum aqua baptismali ablu-
tur, levat & tenet, *Patrinus* vocatur. In pri-
miva Ecclesia jam patrinorum existerat officium
communius tamen *Sponsorum* compellabantur no-
mine; quia baptizari loco ad Parochi quæstiones
respondent, fidemque Christo promittunt, &
que datam semel fidem neophytus servet, &
pius hortari postea tenentur, atque urgere. No-
tatur obvis, sed adultus aut saltem potius
Christianus, isque probe instructus, ac mo-
geratus ad istud munus a parentibus debet co-
gi, nec alius quisquam a Parocho admitti. Illud
non nisi unus & una assumantur Tridentinum
Concilium præscribit (Sess. 24. cap. 2. de Ba-
ptiz. form.), utque mas masculum, & femina is-
mellam levet, in Concilio Nicæno, aliisque
statutum, ac communis hodie praxis tenet.

CAPUT III.

Confirmationis notio, materia, & utilitas.

Variis nominibus expressum apud antiquos hoc
Sacramentum invenitur. *Unguenti Mysterium*
sanctus Dionysius (de Eccl. hier. cap. 4.);
Sacramentum Chrismatis sanctus Augustinus
(contra Petilianum cap. 104.); *Manus impositionem*
idem sanctus Doctor (Cont. Donat. lib. 1.
c. 16.), *chrisma salutis*, *sigillum Spiritus sancti*,
plenitudinis seu perfectionis Sacramentum

alii nuncuparunt. Hodie Confirmationis nomine istud Sacramentum celebratur & communiter definitur Sacramentum corroborativum, seu tale, quo homo baptizatus ad Christi fidem palam & intrepide profitendam gratiæ virtute roboratur. Hinc fidelis hoc Sacramento munitus (propter Romanus Catechismus ait), nisi aliud obster, novæ virtutis robore firmior, atque adeo perfectior Christi miles esse incipit. Olim cuilibet, Baptismi aquis mundato, statim manuum impositio ab Episcopo conferebatur. Hinc erroris sui occasionem hæretici sumpserunt, qui Confirmationem non distinctum a Baptismo Sacramentum, sed ejusdem dumtaxat complementum, ac nudam dicunt cæremoniam, quam non Christus sed Ecclesia instituit. Ast & hic eorum error aperis Patrum, & Synodorum sententiis adverfatur, ac in Tridentina Synodo infami confixus anathemate fuit (*Sess. 7. can. 1.*).

De Confirmationis materia essentiali Doctores in varias abeunt opiniones. Concilia Florentinum & Tridentinum Chrysmatis, ab Episcopo benedicti unctionem exprimunt: antiquiora quædam momenta de manus impositione faciunt mentionem. Utramque simul quidam Scholastici ad Confirmationis substantiam pertinere contendunt; alterutram sufficere alii asserunt. Tam hi, quam illi gravia pro se fundamenta habent, quæ ad rationis trutinam appendere hic nec locus, nec ob quem scribo, scopus permittit.

Ut pueri, sacro Chrismate perungendi, sanctum signaculum reverenter suscipiant, sæpius,

atque eo præcipue, quo Confirmationem suscipiendi occasio imminet, tempore sunt admonendi unde illi solum, qui debite sese disponere, et que peracti circa se Mysterii memoriam habent, regulariter ad Confirmationis Sacramentum essent admittendi, ut præter characterem superior obtineatur gratiæ effectus, & reiterationis periculum evitetur.

Non ea Confirmationis est necessitas, ut illam suscipere vel non possunt, vel aliquando negligunt, exclusi a Regno cælorum manent, non enim rigorosum adeo præceptum, quale in Baptismo legitur, etiam de Confirmatione potest afferri. Graviter attamen peccaret, qui contemptu formali, aut virtuali Sacramento istud suscipere nollit. Confirmationis per utilitatem suis explicare Parochus debet, eosque ad illud devote suscipiendum hortari, in primis in locis, ubi Catholici hæreticis permixti vivunt, aut negotiationis causa sæpe ad se divertunt, ut milites Christi fortes suscipiant in baptisinate fidem, quam mente tenent, in sincero, ubi necessum fuerit, valeant probare.

SECTIO III.

DE

SANCTISSIMA EUCHARISTIA.

CAPUT I.

*Eucharistia notio, asservatio, adoratio,
ac digna susceptio.*

Eucharistia juxta nominis etymologiam idem ac gratiarum actio aut bona gratia significat; juxta rei veritatem autem definitur Sacramentum novæ legis ad spiritualem animæ nutritionem institutum. Nutritio hæc ipso Christi Corpore & sanguine, quæ sub panis & vini speciebus divina Sapiencia occultavit, miro, sed vero contingit modo. Christum Deum & hominem non mere figurative, sed vere, ac realiter sub consecrata hostia contineri, contra Calvinistas ex verbis institutionis, ac continua sanctorum Patrum traditione Catholici probant. Cum divina Christi corpore & sanguine non simul panis, vinique substantiam; sed eorundem dumtaxat species remanere Tridentina Synodus contra Lutheri affectas definiit (*Sess. 13. cap. 8. de Euch. can. 2.*); nihil proin obstat, quominus sacrum hoc Dominici corporis Mysterium prout fideles adorent.

Totis viribus contra piam Ecclesiæ consuetudinem, qua Eucharistiam in altaris Tabernaculo

asservat, ac devotæ adorationi exponit, nobis ævi hæretici insurgunt, Christumque Dominum dixisse *accipite & manducate*; non vero *asservate & adorete*, Catholicis objiciunt. At sicut alia ita & hæc quoque eorum vana est objectio. Deum verum sub specierum velamine præsentem credimus; Deo autem adorationem deberi certum est in Scripturis legitur, juxta illud, quod Christus tentatori respondit: *Scriptum est enim Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies* (Matth. 4.). Non igitur opus erat, ut verum de adoratione præceptum dare, sed divinum solum sub speciebus alienis præsentiam edocere & præcipuum illius usum tradere, quo sancto cognito adorationem convenientem, ac debitam Mysterio esse quisque cordatus facile concepit. Neque nova est Eucharistiæ asservatio vel adorationis. Primos enim Christianos sacramentum secum proprias ad domos deportasse, in eremo asservasse, persecutionis tempore fundam, historia ecclesiastica commemorat: eorum quoque Eucharistiam fuisse ex sancti Cypriani Catechesi tertia; ex sancti Gregorii Oratione in nebri de sorore sua Gorgonia; ex sancti Ambrosii libro tertio de Spiritu sancto, aliisque sanctorum Patrum libris colligitur. Omnium clarissima sancti Augustini hic apponere juvat verba, quæ in Psalmum 98. ita ait: *Nemo illam carnem manducat, nisi prius adoraverit.*

Ut munda sint vasa, in quibus sanctum asservatur Eucharistia, præprimis curare Pastori & Beneficiari tenentur. Omnimodam

sp. l.

ritiam eorum, quæ ad judaica sacrificia specta-
 bant, a Sacerdotibus Deus exegit; qualem jam
 nitorem illa præferant, quæ Christi corpus
 continere, ac divinæ Majestati throni loco servi-
 re debent? Hæc attendant Clerici, quibus major
 de parochialis domus splendore, quam de sacri
 Tabernaculi ornatu est cura: qui sæpius de sta-
 bulorum, & horrei, quam suæ Ecclesiæ aut pa-
 ramentorum reparatione sunt solliciti. Hi pro-
 fecto contra mentem loquuntur, dum manus
 abstergentes in Missa orant: *Domine dilexi de-
 corem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ
 tuæ (Psalm. 25.)*.

Sicut vasa, ita & corda, quæ divinum hoc
 Sacramentum recipiunt, munda sint oportet,
 hæcque mundities ab animarum Curatoribus
 præcipue est consideranda; ne illud *Væ*, quod
 aliquando pharisæos, ipsos quoque feriat: *Væ
 vobis hypocritæ, quia mundatis, quod deforis est,
 calicis, & paropsidis, intus autem pleni estis ra-
 pina & immunditia (Matth. 23.)*! Nullus
 Pastor facilius & efficacius dignam dispositionem
 suis oviculis persuadet, quam qui Dominici gre-
 gis forma factus, quod alios docet, primus ipse
 adimplet. Qui conversationis honestate, morum
 candore, ac vitæ integritate, accurata ac gravi
 functionum persolutione Mysterii sublimitatem,
 ac rei suscipiendæ dignitatem ostendit. Exemplo
 & verba debent accedere. Nædum in cateche-
 sibus, ac quadragesimali instructione, sed &
 certis per annum concionibus zelosi Parochi, quo
 fructuose Eucharistia suscipiatur, modum tra-
 dunt.

dunt. Dispositionem duplicem, negativam et positivam alteram supra (pag. 309.) exposuimus: prior efficit, ut Sacramentum non suscipiatur indigne, seu sacrilege; posterior, ut cum fructu, ac uberiore fructu suscipiatur. Ad hoc omni nisu tendere fideles deberent, ut cum in quæstione mysterii, non langor ac tepiditas, sed devotio atque fervor cresceret (a). Spiritus

(a) Dispositiones ad Eucharistiam aliæ se tenent in parte animæ: aliæ ex parte corporis: illas in textu citato Auctor exposuit; hæc vero in posteriori modesto situ, ac corporis munditie, præcipue vero in naturali, quod a medio præconcoctis noctis inchoatur, jejuniis consistit, quod in cibi potus, vel medicinæ sumptione, non in salivæ, fæcis aut aquæ in ore remanentis, et pluviæ guttulæ per respirationem attractæ glutitione solvitur. Casus, in quibus a non jejunio licite Eucharistia sumitur, sunt 1. Si periculum imminet irreverentiæ sacrilegæ. 2. Si Sacerdote impote facto nullus alius presens, qui sacrificium sumptione compleat. 3. Si grave scandalum ex sumptionis omissione periculum deatur. 4. Si per modum Viatici Eucharistia sumatur. *Nec semel tantum* (ait Natalis de Theol. Moral. lib. 2. de Euch. Sacram. art. 2. §. 7.), *sed multoties potest infirmo non per dies, vel ingravescente mortis periculo, inter utramque Communionem octo vel decem dies interfluxerint, etiamsi extrema unctio fuerit curatus. Idem dicendum si ex mortis periculo emerferit, & in illud devotio post dies etiam per dies incidit. Ita vulgo Theologi. Decem dies inter utramque Communionem per modum*

dulcedinem, animæque delicias, quæ ferventem
hanc dispositionem sequuntur, nemo melius,
quam qui eas experiuntur, devoti, ac sancti
homines noscunt, easque omnibus, quas mun-
dus offert, oblectationibus præhabent, identi-
tem suspirantes: *O quam suavis est Domine
Spiritus tuus!*

CAPUT II.

*Eucharistiæ Minister, & nonnulla de
Missæ Sacrificio exponuntur.*

Duplex Eucharistiæ distingui Minister solet;
unus qui eam conficit, alter qui jam confe-
ctam fidelibus distribuit. Idem qui confectionis
etiam distributionis Minister esse potest, non
econtra. Primis Ecclesiæ sæculis Dominici san-
guinis, imo & corporis dispensatio ob Presby-
terorum defectum Diaconis fuit concessa; cre-
scente postea Sacerdotum numero hæc illorum
denuo restricta, ac dempta potestas fuit. Muta-
tus quoque dispensandi modus. Olim nuda
manu viri; mundo linteolo fœminæ Euchari-
stiam excipiebant, propriæ manus adminiculo
vel statim sumendam, vel suas ad domos depor-
tandam, ut persecutionis tempore eadem refice-
re spiritum, ac se præmunire contra hostes pos-
sent; quæ rationes, cum hodie non pugnent,
sacer-

*Rituale Parisiense præscribit. Ut quid enim in-
firmus ob jejunii impossibilitatem cœlesti isthoc
cibo privetur?*

sacerdotali manu ori communicantium sacra-
 menta applicatur, absque mora reverenter
 glutienda, ac transmittenda ad stomachum.

Jure ordinario Eucharistiæ dispensatio
 solos Parochos spectat, aliosque Ecclesie
 Pastores; quia his suas oves pascere ex officio
 incumbit; uti in Vienensi oecumenico Concilio
 sub Clemente V. fuit sancitum, ubi omnibus
 Religiosis sub excommunicatione Papæ referenda
 Eucharistiæ, extremæ Unctionis, & Matrimo-
 nii administratio fuit interdicta. Nihilominus
 hodie Regulares ex Romanorum Pontificum
 aucto fideiibus Eucharistiam præbere suis in Ec-
 clesiis possunt, dummodo illos a parochiali Euc-
 haristia studiose retrahere, aut viaticum, vel pas-
 chalem Communionem iisdem porrigere non
 debeant; hoc quippe attentato censuram manifeste
 incurrerent; quia nullum, quod hanc ipsam
 cultatem tribuit, afferre possunt privilegium.

Eucharistiæ conficiendæ solus Sacerdos
 Minister; hic quippe quoad hoc sanctis Apo-
 stolis succedit, quibus Christus præcepit:

(a) Cum Religiosis in suis dumtaxat Ecclesiis
 domibus Eucharistiam dispensandi sit concessa
 facultas, valde exorbitant, & nisi ignorantia
 excusentur, censuram incurrunt, qui
 privatae quarundam muliercularum, diuturnae
 firmitate detentorum, devotioni ac petitioni
 satisfaciunt, sacram partem corporali involu-
 tam ad earum ædes deferunt, easque commu-
 nicant. Abusus hic est qui non minus sacris Ceri-
 moniis, quam debitæ reverentiæ repugnat.

facite in meam commemorationem (Luc. 22.).
Sacerdotis ore (inquit sanctus Joannes Chryso-
stomus Homilia in Judam) verba proferuntur,
virtute autem Dei consecrantur. Similia caeteri
sancti Patres habent. Nicænum quoque Conci-
lium Diaconis præsumptuosus indignans ait: Ne-
que regula, neque consuetudo tradidit, ut hi,
qui offerendi Sacrificium non habent potesta-
tem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant
(Can. 18.).

Non nisi in Missa Eucharistia confici, nec
una species sine altera consecrari licite potest;
non enim solius Sacramenti, sed & Sacrificii
dignitatem Eucharistia habet; in quantum au-
tem Sacrificium est, utriusque speciei distinctam
consecrationem exigit, ut sanguis vi verborum
a Christi corpore separatus, mysticam saltem
et incruentam hostiæ immolationem significet,
illamque in Cruce cruentam ad fidelium gratiam
reducatur in memoriam. Contra Missæ Sacrificium
nostri ævi hæretici multum declamant, ac præ-
cipue contra Missam, in qua nullus nisi solus
Sacerdos communicat. Infirma eorum funda-
menta apud Theologos Dogmaticos refutata in-
venies.

Missæ proin verum novæ Legis est Sacrifi-
cium, de quo amplissimus dicendi foret campus;
brevitati studentes præcipua tantum attingemus,
videlicet rem oblatam, offerentem, applicatio-
nem, locum.

Res oblata est idem Dei Filius, Christus
Jesus, qui in ara crucis pro totius mundi deli-
ctis

Etis Deo Patri se obtulit; unde sicut eadem hostia, ita & Missæ Sacrificium idem cum crucis Sacrificium est, soloque offerendi modo videlicet incruento ab illo cruento differt, tantum quævis alia antiquæ legis Sacrificia excedit, quantum Deus hominem, Creator creaturam superat.

Offerens invisibilis, ac principalis ipse Christus est, idem qui Sacerdos & hostia. Quam rem & Sacerdos dicitur in æternum secundum ordinem Melchisedech (*Psal. 9.*); quia nempertinuatō Sacrificio sub panis & vini speciebus ipsum Patri offert. Offerentis ministerialis aut mediati officium Sacerdos gerit, hocque merito etiam, qui adsunt, fideles offerunt; unde in Missam celebrat, Sacerdos ad Deum orat: *igitur oblationem servitutis nostræ; sed & nostræ familiæ tuæ . . . placatus accipias. Item: quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt Sacrificium &c.* De hoc mediato offerendi modo sæpius suos parochianos monere Parochi solent; ne, dum frigidi ac oscitantes Missæ sunt, spirituali ejusdem destituantur fructu.

Non solum Sacrificium eucharisticum, passionis rememorativum, sed & *propitiatorium* pro peccatis, *satisfactorium* pro pœnis debitis, *impetratorium* bonorum tam corporum, quam animarum concernentium juxta antiquam Traditionem, ac Ecclesiæ definitionem in Missa offertur (*Trid. Sess. can. 3.*). Et cum tam hostia quam principalis offerens infinitæ sit dignitas, infinitus quoque hujus Sacrificii est valor,

in finitis peccatis diluendis, pœnis relaxandis &c. sufficit. Unde quod finitus semper fructus sequatur, non tam ex defectu hujus Sacrificii, sed remissa ac finita eorum, pro quibus offertur, dispositione promanat. *Quamvis* (ait sanctus Thomas 3. Part. Quæst. 79. art. 5.) *hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna, tamen fit satisfactoria pro illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus secundam quantitatem suæ devotionis, & non pro tota pœna.*

Recte proin plura pro pluribus, imo & pro uno offeruntur Sacrificia; quia devotio major in secunda vel tertia applicatione illi, pro quo offeruntur, inesse potest; Deique augeri cultus, cui mystica proprii sui Filii oblatione gratius est nihil. Hancque ob causam nefas foret, pro pluribus, qui stipendia præbuerunt, unicum Missæ Sacrificium offerre. Damnabilis ista est praxis, intentioni fidelium, & legi ecclesiasticæ inimica; gravemque restitutionis obligationem parit, nec ullus pius, & doctus est Sacerdos, qui eam non detestetur (a).

Nec

(a) Contra hanc praxim declaratio prodiit a sacra Congregatione Cardinalium anno 1625. sub Urbano VIII. Specialem quoque Bullam *Nuper* contra eam anno 1697. Innocentius XII. vulgavit. Alexander VII. has insuper proscripsit propositiones: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti respondentem, idque post Decretum Urbani VIII.*
est

Nec minus vituperanda illorum avaritia, qui plura Missarum stipenda coadervant, quæ non nisi post longum temporis tractum satisfaciunt (a), vel qui ut se exonerent, aliis exigendas Missas committunt, ac stipendia tradunt sed diminuta, porosis aut spongiosis vasculis limi, quæ infusum in se liquorem, numerum totum, ac eadem in mensura reddunt. At quoque restitutioni sunt obnoxii, quia rationem ob quem juste sibi quidquam reservent, non habent (b).

est num. 8. Item: *Non est contra justitiam pluribus Sacrificiis stipendium accipere & Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra pietatem etiam si promittam promissione per juramentum firmata danti stipendium, quod pro nullius offeram.* Est Num. 10.

(a) Qui Missam pro instante necessitate e.g. pro agonizante, pro felici partu &c. petitam offerat juxta communem graviter peccat, & non tantum damnum sive spirituale, sive corporale incutit, sed & stipendium restituere tenetur. Missas vero pro communi necessitate, e.g. pro defunctis applicandas aliquo sed non nisi in eodemo tempore differri posse sacra Congregatio Urbana VIII. determinavit. Hoc modicum tempus quidam ad duos Menses; alii ad tres Menses extendunt. Ast quo fundamento haud facile video. Nam S. Congregatio (prout Cardinalis Perfector Tract. XIV. §. 14. testatur) die 2. Julii 1655. proposito denuo hoc dubio respondit: *Modicum tempus intelligi infra mensem.*

(b) Fuerunt, qui avaritiæ ac cupiditatis patrocinio in se suscipere, & docere non erubuerunt.

Plures alios, qui circa Missarum stipendia & applicationes irrepunt, abusus persequi otium non est mihi, quivis enim Sacerdos Dei legem edoctus & Pontificum circa hoc Sancita animo revolvens, quid licitum, quidve illicitum sit, facile perspiciet. Ab avara stipendiorum coad-

cer-

Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta. Ast hanc Thesin num. 24. una cum aliis Alexander VIII. damnavit. Id ipsum, Decreto 30. Junii anno 1741. dato, Clericis sub pœna suspensionis, & Laicis sub pœna excommunicationis ipso factò incurrendæ, & Papæ reservatæ Benedictus XIV. prohibuit. Tribus tamen in casibus licite quidquam de stipendio reservatur. 1. Si pinguius stipendium datum est unice in gratiam accipientis, puta quia hic amicus, consanguineus est. 2. Si stipendium ex Beneficio fluat juxta declarationem congregationis Card. sub Urbano VIII. 3. Si alter non mere acquiescat, aut utcumque consentiat (nam hoc juxta Pontificum Decreta non sufficit); sed proprio motu ac liberrime se offerat ad inferius, aut infimum acceptandum stipendium; quod tamen raro contingit. Hic quoque animadvertendum, nonnisi ad cordatos, ac aliunde probatos viros superflua Missarum stipendia esse transferenda. Promiscua siquidem in quovis alios stipendiorum translatio non solum fidelium, qui stipendia præbent, intentioni est contraria, sed & ipsi Sacerdoti transferenti admodum periculosa, ac nociva; quia si substitutus infidelis sit, & applicationes negligat; ipse substituens id postmodum rescians, aut fundate dubitans, defectum supplere, & omittas ab illo Missas legere tenetur; eoquod ipsi, & non alteri

si-

cervatione præprimis Parochi debent abstinere dum pro aliis Missas offerunt; suarum orationibus obliviscantur. Sicut Dominicis diebus, Felice que Missæ parochiali interesse parochiani tenentur (*pag. 323. Et seq.*), ita ex Tridentini Decreto pro his *Sacrificium offerre* Parochus obligatur (*Sess. 23. de Reform. c. 1.*). Redituum non minus licet quoad aliquid, non tamen quoad totum Parochos ab hac obligatione eximit, quomodo admodum vir, qui pauperem duxit uxorem, quantum potest liberis providere debet, equè congrua præbere alimenta (*a*).

Locus, ubi Missa celebretur, ab Ecclesiæ exordiis semper sacra, ac specialiter ad hoc

---

stipendia a petente fuerint concedita. hoc in simili. Dum enim Titius absque creditoris consensu, Cajo summam tradit, solvendam; Cajo non solvente, adhuc Titius tenetur; ita in casu &c.

(*a*) Die 8. Februarii a. 1716. sacra Congregatio Concilii propositis infra scriptis dubiis: 1. An Parochi non habentes congruam teneantur offerre Missam pro populo saltem in diebus festis ita ut sint cogendi in casu &c. 2. An Parochi habentes pingues redditus teneantur offerre Missam applicare pro populo &c. Respondit summum affirmative, censuitque observanda esse decreta, alias hac de re edita; ad secundum negatve, & hujusmodi dubia non amplius proponenda mandavit. Ita ex Berlendi refert Amort (*14. §. 4. num. 16.*). Hancque Parochi obligationem Juris divini esse asserit, ac contrariam sententiam post tot Congregationis Decretum inano improbabilem.

putata domus fuit. Dira persecutione hæc interrupta consuetudo fuerat; reddita tamen Ecclesiæ pace denuo renovata. Unde in Jure Sylvester Papa decrevisse legitur: *Nullus Presbyter Missas celebrare præsumat, nisi in sacratis ab Episcopo locis, qui sui particeps de cætero voluerit Sacerdotii, id est nisi voluerit incurtere pœnam suspensionis* (Can. *Nullus* dist. 1. de *Consecrat.*). Hancque prohibitionem Tridentinum nuper Concilium innovavit (*Seff. 22. de observandis &c.*). Cum Episcopi tamen licentia in privato quodam oratorio celebrari Missa potest (a); imo etiam sine expressa licentia dici

(a) In ejusmodi Oratoriis tot præcise dici Missæ possunt; tot & illæ solum personæ certis diebus Missam audire, quot, & quæ in concessionis Instrumento sunt designatæ; nec plures. Porro citato Tridentini Decreto privilegium super altare portatile in quovis honesto monasterii loco celebrandi Regularibus demptum non esse P. Billuart tenet; eoquod Concilii prohibitio *de domibus privatis, & omnino extra Ecclesiam sitis* procedat, sub quibus in Jure Monasteria intelligenda non veniunt. Oppositam sententiam, & fors probabiliorem P. Amort tuetur, eamque probat ex *Annotationibus Benedicti XIV.*, qui num. 46, ait: *Sicut sæpius declaravit S. Congregatio Concilii, Concilium Tridentinum derogavit privilegio Altaris portatilis, quod habebant Regulares &c.* Eodem in loco Clementis XI. Decretum, anno 1703, d. 30. Decembris editum, refertur, in quo ista habentur: *Quod vero ad Altare portatile (attingit) iterum in hærendo declarationibus superadditis, censuit licentias seu privilegia concessa nonnullis*

Godeau *Theol. Mor. Pars II.* D d lis

dici valet Missa sub dio 1. Si Ecclesia sit diruta
aut igne absumpta. 2. Si nulla in propinquo
adsit Ecclesia (Cap. *concedimus* 30. ibidem).
3. Si præsens Ecclesia numerosum capere popu-
lum non possit, multique non audita Missa re-
re deberent.

Multa adhuc de Missa dicenda occurrunt
quæ a variis Auctoribus erudite sunt perscruta,
ta, ad quos Lectores remittimus. De Oratio-
tionis quoque Sacramento speciales quidam po-
stant libelli, quos ordinum Candidati impu-
nè volvere debent, ne imparati ac minus habili-
ter in Examine inveniantur.

illis Regularibus (Cap. *in his. De Privilegiis*).
Et per aliquos summos Pontifices aliis Regularibus
communicata utendi dicto Altari portatili, in loco
celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis
in quibus degunt omnino revocata esse per
Concilium. Idem postea in Concilio Romano
firmavit Benedictus XIII., utque contra Regu-
lares, qui in privatis, ubi dormiunt, celebrare
pergunt, tamquam Sedis Apostolicæ
legati censuris etiam ecclesiasticis procedant, Apo-
stolice Episcopus admonuit (Tit. 15. c. 2.).

